

## JUHLASEMINAARI: **TAISTELEVA TUTKIMUS 10+1 VUOTTA**

9.4.2025 klo 13–17

Tampereen yliopisto, Linna K113

13:00 – 13:15 **Juha Suoranta:** Taisteleva tutkimus – käsitykset ja käyttö

13:15 – 13:30 **Sanna Ryynänen:** Taistelevasta tutkimuksesta taistelevaan tutkijuuteen – eli millaisille tutkijan poluille Taisteleva tutkimus -kirjan kirjoittaminen kannusti

13:30 – 13:50 **Kim Ramstedt:** Aktivistinen musiikintutkimus: nimeämisen, määrittelyn ja strategisten valintojen haasteet

13:50 – 14:10 **Heidi Hänninen:** Yhteisötaiteellinen taistelu sosiaalisesti kestävämmän kaupungin puolesta

14:10 – 14:30 **Sonja Salomäki:** 10+1 vuotta taiteen tuottamaa ilmastotoimijuutta metsästävässä – paini aktivismin nopeuden, tutkimuksen hitauden sekä tiede- ja taidemaailman sopivaisuussääntöjen kanssa

14:30 – 14:50 **Satu Olkkonen:** Olemmeko tulevaisuuden historiankirjoissa kohdassa kulttuurin katovuodet?

14:50 – 15:00 tauko

15:00 – 15:20 **Nuusa Niskala:** Anarkistina taistelevaa eletyn teologin tutkimusta tekemässä

15:20 – 15:40 **Liekki Valaskivi:** Taistelevana transtutkijana peruskoulussa

15:40 – 16:00 **Jaana Suontausta:** Muutoksen tietä yhdessä kulkien: kanssatutkimusta Freiren hengessä

16:00 – 16:20 **Perttu Ahoketo:** ”Linnasta ei luovuta!” Opiskelija-aktivismia yliopiston huononnuksia vastaan

16:20 – 16:40 **Marja Hekkala:** Etnografista yhdenvertaisuustaistelijaksi

16:40 – 17:00 keskustelu

## ABSTRAKTIT

Kim Ramstedt, Tutkimusyhdistys Suoni ry / Helsingin Yliopisto

### **Aktivistinen musiikintutkimus: nimeämisen, määrittelyn ja strategisten valintojen haasteet**

2000-luvun alkua voi kuvata aktivismin uuden nousun aikana. Lukuisat kansanliikkeet, kuten Black Lives Matter, Elokapina, MeToo ja Occupy Wall Street, ovat nostaneet sosiaalisen, taloudellisen ja ympäristöllisen oikeudenmukaisuuden kysymykset politiikan, taiteen ja viihteen keskiöön. Samaan aikaan etuoikeutetussa asemassa olevat tahot pyrkivät entistä äänekkäämmin säilyttämään valta-asemiaan, oikeuttamaan ihmisryhmien välisiä hierarkioita ja syventämään jo ennestään resurssien riistoon perustuvaa maailmanjärjestystä. Tämän keskellä tutkijat ovat uudeltaisessa epistemologisessa ja poliittisessa solmukohdassa: miten suuntaamme tutkimuksemme, ja mikä on sen yhteiskunnallinen merkitys?

Tässä esitelmässä tarkastelen näitä kysymyksiä musiikintutkimuksen näkökulmasta, jossa ollaan viime vuosina herätty pohtimaan yhä enemmän yhteiskunnallisia ja poliittisia kysymyksiä. Tulevassa antologiassa *Music, Research, and Activism: Prospects and Projects in Northern Europe* (Ramstedt, Välimäki, Ahlsved & Mononen [Toim.] 2025) esitämme, että kasvava määrä hankkeita, aloitteita, julkaisuja, keskusteluja ja konferensseja, jotka käsittelevät epäyhdenvertaisuuksia musiikillisissa käytännöissä sekä musiikintutkimuksen mahdollisuuksia vaikuttaa näihin, viittaa ”aktivistisen käänteen” tapahtuneen alalla.

Pohdin tulevan kirjan myötä aktivistisen musiikintutkimuksen käsitettä, sekä aktivistisen tutkimuksen nimeämiseen ja määrittelyyn liittyviä haasteita. Kirjan toisena julkaisijana toimii aktivistista musiikintutkimusta edistävä Tutkimusyhdistys Suoni ry, jonka perustamisessa ja toiminnan suuntaamisessa *Taisteleva tutkimus* -kirjalla on ollut merkittävä vaikutus. Vahvistaako tutkimuksen eksplisiittinen nimeäminen aktivistiseksi tai taistelevaksi lähestymistavan saavutettavuutta ja mahdollisuuksia vaikuttaa vai sysääkö se tutkimuksen tieteen reunamille, rajoittaen sen vastaanottoa ja legitimeettiä eri yhteyksissä. Aktivismin korostaminen voi saada aikaiseksi suuremman liikehdinnän ja voimistaa mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Toisaalta aktivismin leima saattaa heikentää tutkimuksen uskottavuutta tietyissä akateemisissa tai poliittisissa yhteyksissä. Miten tutkijat voivat navigoida näiden jännitteiden välillä? Onko nykyisessä poliittisessa tilanteessa hyödyllisempää tunnustaa tutkimuksen poliittisuus avoimesti, vai onko strategisesti viisaampaa käyttää objektiivisemmaksi miellettyä kieltä?

## **Yhteisötaiteellinen taistelu sosiaalisesti kestävämmän kaupungin puolesta**

Perustin yhteisölliseen julkiseen taiteeseen keskittyneen KAS! Kontula Art Schoolin kesällä 2019. Yhteisöllistä katutaide toimintaani ja siinä syntyneitä taideteoksia tarkastelevan tutkimusprosessin aloitin syksyllä 2021 Taideyliopiston Kuvataideakatemiaan tohtorikoulutuksessa. Yhteisötaiteellinen toimintatutkimukseni on sitoutunut Kontula Art Schoolin muodostamaan yhteisöön ja Kontulaan. Viiden vuoden aikana Kontula Art Schoolin aikuisten ja junioreiden ryhmät ovat toteuttaneet 17 julkista seinämaalauksia Kontulaan, Mellunmäkeen ja Puhoksen ostarille. Toteuttamamme seinämaalaukset ja ryhmäläisten kokemukset toiminnasta (haastattelut ja palaute) ovat tutkimusaineistoani. Ryhmäläiset ovat pääosin itähelsinkiläisiä. Asun myös itse Kontulassa ja yhteisötaiteilija-tutkijan roolini on KAS:ssa moninainen.

Tutkimus kiinnittyy taistelevaan tutkimukseen ja siinä on kanssatutkimuksellinen ote. Taiteilijana taustani löytyvät aktivismista ja myös tutkimukseni asettuu yhteiskunnallisen vaikuttamisen kentälle. Sekä taiteellinen praktiikkaamme että siihen liittyvä tutkimus taistelevat sosiaalisesti kestävämmän kaupungin puolesta, jossa tilaa on erilaisille ihmisille, heidän osaamiselleen ja moninaiselle kohtaamiselle. Kaupunkiaktivistinen neljännen sektorin taidetoimintamme on myös lahja muille toimijoille ja erityisesti julkiselle sektorille. Yhteisötaiteellisen toimintatutkimukseni menetelmä on muotoutunut rohkean kokeilun, yritysten ja erehdysten sekä rajankäynnin kautta. Taiteelliselle tutkimukselle on tyypillistä, että itse taiteen lisäksi myös menetelmät rakentuvat luovan prosessin tuloksena. Katutaide toimii yhteisötaiteellisen praktiikkani menetelmänä ja yhteisöllinen katutaide toimintani tutkimusmenetelmänä.

Tutkimusprosessin myötä on syntynyt yhteisöllisen julkisen taiteen praktiikka, joka vaatii erityistä herkkyyttä eettisille kysymyksille ja toimii ympäristössään myös aktivistisesti. Tutkimuksessa rakentuu eettisesti sensitiivisen ja kriittisen yhteisöllisen taidetoiminnan työkalupakki, jota voi soveltaa erilaisissa sosiaalisesti sitoutuneen taiteen konteksteissa. Heterogeenisen ryhmätoimintamallin myötä KAS-toiminta on jo itsessään poliittista ja ihmisiin sekä alueeseen liittyviä stigmoja purkavaa, kun hyvin erilaisista taustoista tulevat kaupunkilaiset kohtaavat toisiaan ja maalaavat yhdessä jaettuun julkiseen tilaan viihtyisyyttä, merkityksellisyyttä ja turvallisuuden tunnetta. Kontulan ostarin sydämessä toimii matalan kynnyksen päiväkeskus Sympis, jonka kanssa KAS on tehnyt paljon yhteistyötä. Yhteisöllisen julkisen taiteen praktiikkamme on mahdollisuus myös päihteitä aktiivisesti käyttäville ihmisille. Myös kielitietoisuus kuuluu Kontula Art Schoolin aktivistiseen työkalupakkiin. Erityisesti KAS Junioreiden ryhmässä alueen kielellinen rikkaus on näkynyt ja kuulunut sekä teoksissa että toiminnassa.

Sonja Salomäki, Lapin yliopisto

## **10+1 vuotta taiteen tuottamaa ilmastotoimijuutta metsästävässä – paini aktivismin nopeuden, tutkimuksen hitauden sekä tiede- ja taidemaailman sopivaisuussääntöjen kanssa**

Tutkimustani ilmastoaktivismitaiteen vaikuttavuudesta ei olisi olemassa ilman, että olin mukana pääkaupunkiseudun ilmastoliikkeessä (2014–). Koska olen ammattitaiteilija, kiinnitin huomiota ilmastoaktivismitaidetoiminnan omituisuuksiin. Aloin pohtia miten taide voisi parhaimmillaan edistää kollektiivista ilmastomuutoksen hillintää, ilman yhteistyöhierarkioita. Toimintatutkimussuunnitelmani yksi tärkeä innoittaja oli Taisteleva tutkimus -kirja.

Taideperustainen toimintatutkimukseni selvittää ilmastoaktivismitaiteen vaikuttavia piirteitä ja keinoja tuottaa ilmastotoimijuutta. Tutkimukseni toiminnallinen osio, Ilmastokanava-hanke (2018), synnytti tutkimukseni aineiston. Hankkeessa kahdeksan järjestö-taiteilijaparia teki taidetta erilaisista ilmastoteemoista ja testasi, tekeekö ilmastofaktojen täydentäminen tunneulottuvuudella ilmastoviestinnästä vaikuttavampaa. Ilmastokanavan taideteokset, taiteilijakeskustelut ja taideteoksiin liittyvät yleisöhaastattelut ovat aineistoni. Selvitän sisällönanalyysin ja Atlas.ti:n avulla taiteen yleisössä nostattamia tuottamia tunteita, ajatuksia ja mielikuvia sekä niiden yhteyksiä ilmastotoimijuuden kokemuksiin. Taiteilijakeskustelujen analyysi tuo esiin taiteilijoiden määritelmän vaikuttavasta ilmastoaktivismitaiteesta.

Taideperustaisen tutkimuksen mukaisesti analysoin ja tulkitsin (21–22) tutkimusaineistoa myös taiteellisesti. Analyysin tekotapoja olivat performanssiaktivismi Eduskuntatalolla, Moido fossiiliutopia! -tekstiiliteossarja ja taidetyöstä kirjoittaminen. Tavoitteeni oli sama kuin Ilmastokanavan taiteilijoilla: tehdä mahdollisimman koskettavaa ilmastoaiheista taidetta.

Taisteleva tutkimus -kirjaan liittyen minua puhuttelee tällä hetkellä esimerkiksi yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden/epäoikeudenmukaisuuden ja ekokriisin yhteys, sen ymmärtäminen ja esiintuominen, myös Suomen mittakaavassa. Into vahvistui, kun tein (2024) pienen mielenilmausyhteistyöprojektin erään ilmastoasioita ajavan yhteisön kanssa, joka ei halunnut yhdistää vaatimusta tehokkaammasta ilmastopolitiikasta hallituksen eriarvoistumista edistävän politiikan vastustamiseen.

Minua mietityttävät myös oman sisäisen totuuden mukaisesti toimimisen seuraukset. Olen valinnut tutkimukseeni monia akateemisen ja taiteen maailman näkökulmasta arveluttavia elementtejä: olen aktivisti ja tutkin aktivismia, olen organisoinut taideprojektin, joka pyrkii vaikuttamaan aikuisiin, olen määritellyt tutkimukseni taustaksi fossiilikapitalismin, enkä monografian tekijänä ole julkaissut artikkeleita. 2021–24 jatkoin tutkimusta rahoituksetta ja vaikutti siltä, että olin pedannut itselleni

työelämäitsemurhan. Jouduin myös pohtimaan, voiko tutkija olla uskottava, jos ei ole rahoittajan siunaama?

Olen nyt kuitenkin ylösnoussut, tai elävä kuollut, ja aloitan syksyllä 25 vuoden pituisen tiedetaide-yhteistyöhankkeen JUY Wisdomin kanssa Nesslingin säätiön rahoituksella. Pääsen soveltamaan edelleen keskeneräisen väitöstutkimukseni tuloksia ja sen yhteisötaiteen muotoista taiteellista tulosta, Planetbicia.

Satu Olkkonen, Kulttuuritalo Ahjola

## **Olemmeko tulevaisuuden historiankirjoissa kohdassa kulttuurin katovuodet?**

Keväällä 2024 vietettiin harvaanasutulla maaseudulla kulttuuritalon avajaisia. Hanke syntyi kansalaistieteeseen (Kulmala, Spišák, Venäläinen 2023) sijoittuvan taiteellisen tutkimukseni osatuloksena, paljon tutkimussuunnitelman yhtä dokumenttiteatteriesitystä laajempaan, moninäkökulmaisempaan ja pitkäkestoisempaan.

Taiteen teoissani keinot ja välineet vastaavat niitä päämääriä, joita niillä tavoitellaan. Ilmennän niissä etiikkaani; osallistumisen kulttuuria (ei osallistavaa), yhteistoimintaa, ylisukupolvisuutta ja sivistystahtoisuuden henkeä niin kuin suurten sivistysliikkeiden syntyessä yli sata vuotta sitten.

Kulttuuritalon toimintalähtöisyys on case, joka rinnalla valtakunnan politiikassa alkoi “operaatio luksustuote” - kulttuurialan alasajo entistä marginaalimpaan ja kamppailu talouskuriviitekehyyksen sisällä. Kulttuurivihamielisyydestä tuli jokapäiväistä. Väkevimmin kulttuuria puolustaa Huoltovarmuuskeskus (2024) henkisenä kriisinkestävyytenä.

Vaikka yhteiskuntaan kuulumattomuuden ja eriarvoistumisen kokemukset ovat lisääntyneet kaikkialla ja kaikissa ikäluokissa, kulttuurin sosiaalisen yhteishyvän sivuuttava politisoituminen näkyy, ei vain taloudellisena, vaan myös ideologisena koko sivistystoimialalla sisältäen kulttuurin, koulun ja nuoris- ja järjestötyön. Työstäni on tullut aktivistietnografiaa. Kyseenalaistaminen kulttuurilain, kuntalain ja perustuslain perusteella ei pitäisi olla edes mahdollista.

Puheenvuorossani pohdin kulttuuria ruohonjuuritason työnä ja uusina käsitteinä; perus- ja lähipalvelun ihannetta, kuntahallintojen pistemäistä ajattelua sekä elinolosuhteita koskevan yhteisen tilannekuvan puutetta. Kulttuuri kuntien strategiassa on löyhä ja vakiintumaton laeista (esim. kuntalaki, nuorisolaki ja laki kuntien kulttuuritoiminnasta), suuntaviivoista (esim. taide- ja taiteilijapolitiikan suuntaviivat) ja korkean tason

asiakirjoista (esim. kulttuuripoliittinen selonteko, Vanupo ja Huoltovarmuuskeskus) huolimatta.

Olen pohtinut, ovatko myös kulttuurin puolustamiseen käytetyt argumentit, esimerkiksi kulttuurihyvinvoinnin argumentit, ylimitoitettuja, tehottomia ja liioiteltuja. Toimivatko ne itseään vastaan keskustelussa siinä, mikä tekee kulttuurista ja taiteesta lakisääteistä viranomaistoimintaa poliitikkojen, viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden risteävistä näkemyksistä huolimatta? Taistelevan tutkimuksen (Ryynänen & Suoranta 2014) praksistutkimuksen, aktivistitutkimuksen, esilläpitotutkimuksen ja näkökulmatutkimuksen prinssiipit antavat mahdollisuuden perustelluille ja pohdituille avauksille kamppailuissa vastuullisten ja kestävien kulttuuripalvelujen puolesta. Niissä voi toteutua yhtä hyvin yhteiskuntapolitiikan, kulttuuritutkimuksen, pedagogiikan kuin taiteilijoiden ja kulttuuritoimijoiden kollektiivinen näkökulma.

Nuusa Niskala, Helsingin yliopisto

## **Anarkistina taistelevaa eletyn teologin tutkimusta tekemässä**

Taisteleva tutkimus on väitöstutkimuksessani viitekehys ja metodologinen valinta, mutta se on myös eettinen periaate, joka ulottuu tutkimuksen tekemisestä arkiseen elämään saakka. Tutkimukseni kokonaisuudessa näen sen yhtenä anarkistisena tapa elää arkipäiväisiä utooppisia kokeiluja, ja myös prosessina, joka haastaa ja kutsuu mukaan olemaan kehollisesti suhteissa, myös tutkimuksen sisäisissä suhteissa, läsnä. Taisteleva tutkimus näyttäytyykin tämän tutkimuksen kontekstissa “[as] - - relationally transformative experience”, kuten anarkistitutkija Rhiannon Firth on anarkistista mutual aidia määritellyt.

Alustuksessani haluan kutsua pyöreään pöytään pohtimaan näiden eri ulottuvuuksien merkityksiä tutkimuksen tekemisessä. Ajatukseni on audiovisuaalisen ja autoetnografisen kerronnan keinoin peilata tutkimuksen tekemisen prosessia, joka kietoo nämä eri osa-alueet hyvin holistisesti yhteen. Tämä prosessi on myös paralleelinen sen kanssa, mitä tässä tutkimuksessa mukana olevat informantit kuvaavat oman eletyn poliittisen teologiansa muodostumisesta. Alustuksessani kulkevat rinnakkain tutkimukseni eletystä poliittisesta teologiasta ja oman elämän kontekstina poliittisen hardcore punkin maailma.

Missä tutkiuus päättyy ja henkilökohtainen eletty elämä alkaa? Onko näitä kahta mahdollista erottaa toisistaan mielekkäällä tavalla tai onko se edes tavoiteltavaa monikriisien aikakaudella? Alustuksessani haluan myös reflektoida millä tavalla tutkimuksen tekeminen itsessään voi rakastavasti radikalisoita ja millaisia käytännön sovellutuksia tällä on niin tutkimuksen tekemiseen kuin henkilökohtaiseen elämäänkin.

## Taistelevana transtutkijana peruskoulussa

Aloitin peruskoulun sukupuolittuneisuuden tarkastelun transtutkimuksen näkökulmasta jo kandiditutkielmaa kirjoittaessani. Aihe on ollut alusta asti vaikea, sekä aiemman tutkimuksen vähäisyyden että sukupuolen moninaisuuden herättämän epäluulon, tietämättömyyden ja ideologisen vastustuksen vuoksi. Kandiohjaajani kysyi aikanaan, olenko itse keksinyt käsitteen ”muunsukupuolinen”, ja eräs ohjaustapaamisemme meni siihen, että selitin hänelle mitä intersukupuolisuus tarkoittaa. Vuosia myöhemmin merkittävä kotimainen kasvatusalan journali antoi desk rejectin sukupuolen moninaisuutta peruskoulussa käsittelevälle artikkelille, jota työyhteisömme piti erinomaisena, ja kieltäytyi pyydettyä perustelemasta päätöstään.

Transtutkimus on sukupuolentutkimukseen kuuluva nuori tutkimusala, joka on feministisen tutkimuksen tavoin kiinnostunut sukupuolesta, sukupuoli-identiteetistä ja sukupuoleen liittyvistä yhteiskunnallisista rakenteista ja valtasuhteista. Transtutkimuksessa sukupuoli kuitenkin ymmärretään lähtökohtaisesti sosiokulttuurisesti rakentuneena, moninaisena ja ei-binäärisenä. Kuten sukupuolentutkimukselle on tyypillistä, myös transtutkimukseen kuuluu eksplisiittinen poliittinen agenda: sukupuoleen liittyvien eriarvoisuutta aiheuttavien rakenteiden purkaminen ja transihmisten yhteiskunnallisen aseman parantaminen.

Oma tavoitteeni tutkijana on tuoda transtutkimuksen näkökulman kautta uudella tavalla näkyväksi, miten sukupuolittuneet rakenteet ja käytännöt läpäisevät koko kouluinstituution. Uskon pystyväni osoittamaan, että binäärinen sukupuolikäsitys vahingoittaa kaikkia oppilaita ja ihmisiä, eikä ainoastaan sukupuolivähemmistöjä, ja että tasa-arvoinen ja sukupuolietoinen kasvatus on mahdollista ainoastaan rakenteellisen muutoksen avulla. Ei riitä, että sukupuolen moninaisuutta käsitellään koulussa lieveilmiönä, vaan sen, miten sukupuoli ymmärretään ja käsitteellistetään, on muututtava kokonaisuudessaan.

Marginalisoituun vähemmistöön liittyvien aiheiden tutkiminen on usein raskasta, erityisesti silloin, kun itse kuuluu kyseiseen vähemmistöön. Lukiessani keräämääni opettajaksi opiskeleville suunnattua kyselyaineistoa, olin valitettavan tietoinen siitä, että olin varta vasten tarjonnut osallistujille tilaisuuden lähettää minulle itseäni kohdistuvaa vihapuhetta. Alustuksessani puhuisinkin myös siitä, miltä tuntuu tehdä sellaista tutkimusta, johon kohdistuu monenlaista vastarintaa monelta suunnalta, sekä millaista on toimia tutkijana silloin, kun oma identiteetti ja yhteiskunnallinen asema ovat pelissä tutkimuksessa.

## **Muutoksen tietä yhdessä kulkien: kansatutkimusta Freiren hengessä**

Hollywood Undead-yhtye kuvaa kappaleensa ”Young” lyriikoissa nuorten kokemusta ulkopuolisuudesta yhteiskunnassa: ”We are young, but we have heart. Born in this world as it all falls apart. We are strong, but we don't belong. Born in this world as it all falls apart.” Sama kokemus ulkopuolisuudesta nousee esiin väitöskirjatutkimukseni vertaishaastatteluissa, joita työn ja koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret aikuiset ovat toteuttaneet. Tutkimukseni tarkastelee heidän kokemustaan oman elämänsä merkityksellisyydestä, sekä yhteiskunnan institutionaalisten käytäntöjen vaikutusta heidän merkityksellisyyden kokemukselleen.

Tutkimusasetelmani pohjautuu freireläiseen kriittiseen pedagogiikkaan ja sovellan tutkimusprosessissani freireläistä metodologiaa, jossa on keskeistä tutkijan ja tutkimuksen ”kohteiden” toimiminen yhdessä tutkijoina. Tutkimuksen lähtökohtana on ajatus, että työn ja koulutuksen ulkopuolella elävillä nuorilla aikuisilla on ainutlaatuista ymmärrystä ja asiantuntijuutta, jonka näkyväksi tekeminen edellyttää dialogia heidän kanssaan. Riitta Granfeltin (1998, 99) tavoin ajattelen, ettei marginaalissa elämisen tarvitse olla vain osattomuutta, vaan se voi olla myös kykyä nähdä, kokea ja tietää sellaista, mitä valtakulttuurissa ei tiedetä. Tutkimukseni tarkoituksena on paitsi tuottaa tietoa yhteistyössä nuorten aikuisten kanssa, myös rakentaa yhdessä uusia tapoja nähdä ja toimia sekä tutkimuksen saralla että yhteiskunnan rakenteissa. Yhteiskunnassamme on todella tarve kuunnella nuorten ääntä merkityksellisen elämän määrittäjänä, osana kestävään hyvinvointiin siirtymistä (Helne & Hirvilampi 2021, 221-232, 312).

Tutkimuksen tekeminen yhdessä nuorten aikuisten kanssa on tuonut esiin heidän yhteiskunnassa näkymättömän potentiaalinsa. On ollut valaisevaa nähdä kuinka taitavasti nuo haavoittuviksi kategorisoidut nuoret aikuiset kohtaavat toisiaan ja reflektioivat elämän suuria kysymyksiä. Ulkopuolisuuden kokemus voi lannistaa, mutta se voi myös nostaa esiin kipinän taistella oikeudesta kulkea omalta tuntuvalta polkua. Tutkimus voi tarjota väylän tuon kipinän kasvattamiseksi roihuksi. Hollywood Undead:n sanoin: ”As we walk among these shadows in these streets, these fields of battle. Take it up, we wear the mantle, raise your hands with burning candles. Hear us whisper in the dark; in the rain, you see the spark. Feel the beating of our hearts, fleeting hope as we depart.”



Perttu Ahoketo, Tampereen yliopisto

## **”Linnasta ei luovuta!” Opiskelija-aktivismia yliopiston huononnuksia vastaan**

Esityksessä tarkastellaan Tampereen yliopiston tilanvähennyspolitiikkaa ja sitä vastustanutta opiskelijaliikettä. Liike järjesti kesällä ja syksyllä 2021 mielenosoituksia, joilla protestoitiin Tampereen yliopiston suunnitelmia luopua 25 prosentista kampusrakennuksia vuoteen 2030 mennessä.

Leikkaussuunnitelmien taustalla vaikuttivat yliopiston taloudelliset alijäämät, jotka johtuivat pääasiassa Suomen oikeistohallituksen vuosina 2015–2019 toteuttamista koulutusleikkauksista. Leikkausuhan alla oli muun muassa yhteiskuntatieteiden Linna-rakennus ja sen pääkirjasto. Vastustaakseen yliopiston päätöksiä opiskelijat perustivat ”Linnasta ei luovuta” -liikkeen. Opiskelijajohtoisissa protesteissa kritisoitiin yliopiston johdon toimintaa ja epäsuorasti myös vuonna 2010 voimaan astuneen yliopistolain seurauksia yliopiston opiskelijoiden ja henkilökunnan kannalta.

Esityksen päähuomio on opiskelijoiden oppimisessa demokratiaan toimimalla ”Linnasta ei luovuta” -liikkeessä ja siinä, miten he oppivat tekemällä (learning by doing). Liikkeen opiskelija-aktivistit loivat suoralla toiminnallaan demokraattisia kriittisen ajattelun tiloja ja hetkiä. Ne olivat valaisevia esimerkkejä itsemääräävän järjen käytöstä ja merkityksellisiä oppimiskokemuksia. Toiminnassaan opiskelijat käänsivät perinteisen opiskelijan ja opettajan välisen pedagogisautoritaarisen suhteen pääläelleen, kun opiskelijat opettivat yliopiston henkilökunnalle autonomisen ja antiautoritaarisen organisoitumisen tapoja.

”Linnasta ei luovuta” -liikkeen toiminta oli interventio valmiiksi ajateltuun ja epädemokraattisesti hallinnoituun yliopistotodellisuuteen ja muutti ainakin hetkeksi ”pelin säännöt”. Se oli avoin tanssiinkutsu kaikille, opiskelijoille ja opettajille, asemasta ja hierarkioista riippumatta. Liike oli päätöksenteossaan osallistava ja demokraattinen ja siten radikaalin tasa-arvon sekä kokemusten ja tiedon jakamisen harjoitus. Se tarjosi opiskelijoille sopivan foorumin käyttää poliittista mielikuvitustaan ja näyttää, miten demokratia toimii käytännössä.

Marja Hekkala, Tampereen yliopisto

## **Etnografista yhdenvertaisuustaistelijaksi**

Vuoden 2021 keväällä, keskellä koronapandemiaa, Porin keskustaan perustettiin kaikille avoin olohuone Lissu Social Club. Liityin heti alussa tutkijana Lissun toimintaan mukaan ja toteutin etnografista tutkimusta lissulaisten kanssa yhteensä lähes kolmen vuoden ajan, paikan päällä ja etänä. Lissun toiminta edustaa demokraattista ja valtaa uusiksi

jakavaa osallisuustyötä erityisesti asunnottomuutta kokevien, mielenterveyden vaikeuksissa kamppailevien ja aktiivisesti päihteitä käyttävien ihmisten kanssa. Osallisuustyö Lissussa rakentuu yksilökohtaisesta huolenpityöstä, yhteisön elinvoimaisuuden luomisesta ja ylläpitämisestä sekä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta, joiden kaikkien yhteinen tavoite on purkaa sosiaalista eriarvoisuutta.

Puheenvuorossani kuvaan ensiksi Lissun perustamiseksi käytettyä valtaa ja sen jakamista, toiseksi Lissun merkityksiä avoimena ja demokraattisena foorumina vallasta muutoin etäälle päätyneille ihmisille, sekä kolmanneksi sitä taistelua, johon lissulaiset minut tutkijana tietämättään ja tietoisesti haastoivat mukaan. Tuo taistelu viritti tarkkailemaan ja jäsentämään yhteiskuntaa, auttamisjärjestelmää ja tutkimuksen toteutusta niiden ihmisten silmin, joita on lukemattomia kertoja torjuttu ja suljettu ulkopuolelle. Taisteluun asettuminen edellytti omien ja tutkimukseen osallistuneiden ihmisten vastavuoroisia tunnustustekoja, tunnustusodotusten esiin kaivamista sekä rohkeutta käsitellä tunnustusloukkauksia ja niiden yllyttämiä konflikteja.

Tunnustava etnografia osoitti osallisuustyön kriittisen merkityksen osana tunnustusketjuja, joissa osallisuustyö ketjuttaa ihmisten ja yhteiskunnan eri toimijoiden välisiä tunnustusodotuksia molempiin suuntiin. Ymmärrys osallisuustyön paikoista ja siitä, että osa ihmisistä ylipäätään tarvitsee osallisuustyötä tunnustetuksi tullakseen esimerkiksi tutkimuksessa ja sosiaaliturvapalveluissa, johdatti minut kirvelevään statustietoisuuteen. Ymmärrän kirvelyn osallistujien avustamana ja heidän kanssaan jakamanani katseena niihin ilmiöihin, usein tunnustusloukkauksiin, joita monet heistä elävät todeksi. Kirvelevän statustietoisuuden saavutettuaan myös tutkija voi parhaassa tapauksessa toteuttaa tutkimustaan osallisuustyönä. Silloin tutkimus ei pelkästään kyseenalaista vallitsevia käytäntöjä vaan visioi suoraa toimintaa yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi ja ryhtyy siihen.

Kirjallisuus:

Hekkala, Marja & Makkonen, Iida & Saraketo, Katja (2023) Osallisuustyön osaaminen kynnyksettömässä päihde- ja asunnottomuustyössä. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9490-7>

Hekkala, Marja (2023) Tunnustava etnografia yhteiskunnan marginaaleissa – Tutkimusmenetelmälliset ratkaisut koronapandemiassa. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3018-7>

Hekkala, Marja & Makkonen, Iida & Saraketo, Katja & Saarinen, Sanna & Isola, Anna-Maria (arvioitavana) Social Inclusion Work: Power, Agency and Knowledge-Making Praxis.